

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 14. De haeresibus Valdensium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

horum principes fuerunt in Italia valde inter se dissidebant. Eymericus vero insigniores quasdam eorum hereses numeravit.

Quando damnati Manichæi tam veteres quam recentiores.

K Prædicta secta Manichæorum fuit per sanctam Romanam Ecclesiam condemnata. Non dicit a quo fuerint Manichæi damnati, ceterum si de vetustis Manichæis loquamur, sepius damnati sunt, & repressi per viros sanctos & summos Romanos Pontifices. in eos enim inuehit Augustinus in libris contra Faustum Manichæum. Vicentius Lyriensis, Titus Bostra, & Diodorus Metropolis Cilicia Episcopi, Gregorius Laodicensis, & Eusebius, et in Decretis Siricij Pape rescriptum extat quorundam Episcoporum, quo etiam insania Manichæorum comprimitur, & Anastasius Papa primus, qui seddit anno Domini CCCC. Epistola quædam decretali prima, & tertio, multa contra Manichæos statuit, & demans eos. Et leges quoque, civiles seuere in eos animaduertunt. I. Manichæos. C. de heret. Iam tempore Pij secundi, Joannes Turcremata Pontificis insus tractatum collegit quinquaginta veritatum contra quinquaginta errores Manichæorum. Damnatis autem vetustis Manichæis, ceteri quoque, qui eos sequuntur, damnati censentur.

Quod si de recentioribus. Catharis, seu Manichæis damnationem postules, eam fecit primum Alexander Papa III. in Concilio Lateranensi cap. 27. anno Domini MCLXXX. quo tempore iam oriri ceperat Cathari: postea vero Gregorius Papa Nonus, anno Domini MCCXXXVI. & habetur in cap. excommunicamus 2. extra de heretic.

QVÆSTIO XIII.

De hæresibus Valdensium:

S Y M M A R I V M.

- 1 Valdensium, seu pauperum de Lugduno origo.
- 2 Valdenses varijs nominibus appellati: & quare.
- 3 Valdensium hæreses viginti.

Vartadecima quæstio est: Hæreses & errores Valdensium, seu Pauperum de Lugduno, vel in zabbatato rum (quod idem est) qui insurrexerunt in partibus Franciæ, ibidem per prælatos, & inquisitores condemnata, & ad huc frequentius condemnantur, qui sunt?

1 Ad hanc respondemus, quod tempore domini Gregorij Papæ IX. & circa annum Domini MCCCLXX. insurrexit in partibus Gallicanis, in Archiepiscopatu, & Ciuitate Lugdanensi, quidam vocatus Valdensius seu Valdensis, qui relictis omnibus proposuit seruare Euangelicam paupertatem, sicut Apostoli seruauerunt, qui plures sibi adherentes habuit, & congregationem magnam virorum, & mulierum fecit. Hi hereses, & errores infra scriptos secretè, & publicè dogmatizauerunt: & tandem Archiepiscopum, & Ecclesiam metuentes, inde fugerunt per partes Franciæ, & Italiæ dispersi: quam plures complices habuerunt, multumque creuerunt,

& vsque hodie errores suos hinc inde seminauerunt.

2 Hi enim vocantur Valdenses à Valdese eorum magistro errorum, & auctore. Vocantur etiam Pauperes de Lugduno à Ciuitate Lugdunensi, unde traxerunt originem, & quia vitam elegerunt pauperum. Vocantur, vltius Inzabbatati, quia in eorum secta magis perfecti in zabata courtu, seu sotulari, signum, & speciale distinctum, ad modum seuti, publicè deferebant.

Errores autem & hæreses istorum Valdensium isti sunt.

3 Primus error & hæresis est: quod ipsi nõ sunt subiecti Romano Pontifici, nec alijs prælati Romanæ Ecclesiæ: asserentes, quod eos Ecclesia persequitur, & condemnat in debitè, & iniuste.

Secundus error & hæresis est: quod non possunt excommunicari à Romano Pontifice, nec ab alijs prælati Ecclesiæ, nec ei tenentur obedire, etiam vbi mader, quod dictam eorum sectam deserant, & abiurent.

Tertius error, & hæresis est: quod iurare in iudicio, siue extra iudicium, pro quacunque causa, & in quocunque casu, est illicitum, & mortale peccatum.

Quartus error & hæresis est: quod de iurare in iudicio coram iudicibus si dei, de dicenda veritate, & reuelandi complices suis in hac secta, nõ est illicitum, nec peccatum; immo licitum, atque sanctum.

Quintus error & hæresis est: quod iudicare hominem ad supplicium, vel ad mortem in nullo casu est licitum, immo semper peccatum mortale.

Sextus error & hæresis est: quod decretales Ecclesiæ, & constitutiones domini Papæ de ieiunijs, & festis colendis, non sunt obseruande; sed refutanda, & totaliter condemnanda.

Septimus error est: quod ipsi Valdenses quæcumque sint illiterati, nec ab Episcopis Romanæ Ecclesiæ ad sacrum aliquem ordinem promoti tam viri quam mulieres habent potestatem à Deo solo, sicut Apostoli habuerunt audiendi confessiones in foro penitentiali virorum, & mulierum, & penitentias iniungendi, etiam salutare.

Octauus error est: quod indulgentiæ, quæ à Romano Pontifice, seu alijs Prælati Ecclesiæ conferuntur, nullius sunt valoris, efficacis, seu virtutis.

Nonus error, & hæresis est: quod in sacramento altaris panis non transubstantiatur in verum Christi corpus, nec vinum in sanguinem, si sacerdos consecrans sit peccator.

Decimus error & hæresis est: quod omnis homo est peccator, nisi sit de secta eorum; & consequenter quod nullus celebrans, verè conficit Corpus Christi, nisi sit de secta eorum, & credens erroribus eorumdem.

Vndecimus error & hæresis est: quod quilibet siue sit laicus, siue sit clericus, siue sit vir, siue sit mulier, dum tamen sit de secta eorum, potest verè consecrare, & conficere corpus Christi.

Duodecimus error, & hæresis est: quod omnis

nis vir, & omnis mulier, de secta eorum est verè A
sacerdos.

Tertius decimus error est, quòd animæ deceden-
tium, statim vt decedunt, euolant ad paradysum,
vel ad celum, & descendunt damnati ad infer-
num: nec aliquis intrat purgatorium.

Quartus decimus error, & hæresis est: q; pur-
gatorum nihil est & q; missæ, elemosynæ, ora-
tiones, & suffragia, & alia, quæ fiunt in Romana
Ecclesia pro defunctis, nihil eis profunt, nec pro-
desse possunt.

Quintus decimus error, & hæresis est: quòd san-
cti, qui sunt in celo, orationes nostras nõ audiunt
nunquam, nec exaudiunt: nec pro nobis ad Deũ
orant, quia non est licitum eos orare, nec eorum
suffragia implorare, nec pro eorum reuerentia
festa celebrare; sed miracula eorum, quæ a gen-
tibus recitantur, tanquam falsa, & ficticia repro-
bare, nec fidem illis dare oportet.

Sextus decimus error, & hæresis est: quòd me-
lius est fastidiari libidini, quocunque actu turpi,
quam carnis stimulis fatigari: sed est (vt dicunt,
& ipsi faciunt) in tenebris licitum, quemlibet cũ
qualibet indistinctè carnaliter commiseri, quan-
doque, & quotiescunque carnalibus desi-
deriis stimulentur.

Decimus septimus error, & hæresis est: q; sym-
bolo fidei non est standum, nec credendum, nec
pro oratione dicendum, cum sit per Romanam
Ecclesiam (vt dicunt) ordinatum.

Decimus octauus error & hæresis est: q; nec
salutatio angelica, scilicet, Ave Maria, nec oratio-
nes quæcunque alia sunt admittenda, nec dicen-
da, quantumcunque per Romanam Ecclesiam
fuerint ordinata, nisi tantum, Pater noster: cum
hæc oratio sola per Christum fuerit ordinata.

Decimus nonus error, & hæresis est: quòd ip-
si sunt successores Apostolorum in Euangelica
paupertate, & cognoscunt melius fidei veritatẽ
quàm prelati clerici, seu religiosi de Ecclesia Ro-
mana, & quòd eis, & non illis est credendum. D

Vigésimus error, & hæresis est quòd Papa, Ep-
iscopi & prelati, qui habent diuitias huius mũ-
di, & sanctitatem Apostolorum non imitantur,
non sunt Ecclesie Dei veri pastores, vel gubernato-
res: sed lupi rapaces, & deuoratores; nec talib.
Christus dignatus est Ecclesiam committere spon-
sam suam: quia eis non est credendum, nec obe-
diendum; sed ipsis solis Valdensibus, qui habet
a solo Deo celebrandi, confessiones audiendi, et
penitentias imponendi, plenariam potestatem,
siue mulieres fuerint, siue mares.

Propter huiusmodi errores, et hæreses istor-
um Valdensium, seu Pauperum de Lugduno, E
peccatu temporis dominus Gregorius Papa IX.
iplos Valdenses, seu Pauperes de Lugduno, aliàs
vocatõs Inzabbatatos, excommunicauit, anathe-
matizauit, et condemnauit, vt patet extra de hæ-
reticis in 5. lib. e. excommunicamus, 2. vbi sic di-
citur: Excommunicamus, et anathematizamus
vniuersos hæreticos, Catharos, Patharenos, Pau-
peres de Lugduno, &c.

AD hanc respondemus, quòd tempore do-
mini Gregorij Papa. IX. circa annum
Domini MCCLXX.] Hoc loco codices sunt va-
rii: *Barcinonensis enim, & Directorum Cardina-
lis de Gambarà, habent ita: tempore Gregorij Pape
IX. circa annum Domini MCCLXX. sed hoc
falsũ est: nã Gregorius IX. an. Dñi MCCXXVII.
floruit, & illud tempus Gregorio Decimo omnino
conuenit: is enim sedit anno Domini MCCLXXI.
Directorum Cardinalis Sabelli ita habet: tempore
Hadriani IV. circa annũ Domini MCLVII.
quod videtur uerius: nam pleriq; scriptores tradũt,
Valdenses, siue Pauperes de Lugduno exortos tem-
poribus Alexandri III. circa annos videlicet Domi-
ni MCLX. qui proximè successit Hadriano IV. qua-
tuor solum annis interpositis. his ad stipulatur Ra-
phael Volaterranus. qui in commentarijs suis Vrba-
nis, libro vigesimo, capitulo secundo. tradit, Valden-
ses sub Hadriano Quarto, auctore Valdone excita-
tos. & Guido Carmelita. in summa tit. de hæresibus
Valdensium ait, sectam Valdensium incæpisse cir-
ca annum Domini MCLXX. Itaque in Barcino-
nensi proculdubio est mendum, quod quamuis nõ sit
immutatum, adnotatum est tamen.*

Nec obstat a Gregorio Nono longo post tem-
pore anthemate percussos in capitulo excommunica-
mus. el secundo, de hæret. sub nomine Pauperum de
Lugduno: quoniam horum secta multis annis dura-
uit, eiusque reliquæ vsque ad Gregorium Nonum,
& vterius peruenerunt: ideo cum cæteris excom-
municati sunt.

Iam in codice Bononiensi corruptissimè legitur:
tempore Domini Gregorij Pape Noni, & circa
annum Domini MCLXX. cum constet Grego-
rium Nonum, vt dixi, anno Domini MCCXXVII.
floruisse. nec desunt qui dicant eos temporibus Inno-
centij III. exortos, vt sequens commentarius do-
cet.

In surrexit in partibus Gallicanis in Cimitate
Lugdunensi quidam vocatus Valdenius: seu
Valdensis.] Ita *Barcinonensis impressus in Sabel-
lano, Valde sius: in codice Cardinalis de Gamba-
rà, Valdenius: in Bononiensi, Valdenius. Guido
Carmelita in summa de hæresib. titulo de hæresibus
Valdensium in principio ait, Valdensium secta
principium dedisse quendam ciuem Lugdunensem
nomine Valdensium seu Valdensem. Bernardus Lut-
zemburgus in catalogo hæreticorum, in verbo pau-
peres de Lugduno. & Prateolus libro decimoquar-
to, de sectis hæreticorum, capitulo decimotertio, &
lib. decimonono, cap. duodecimo. Valdonem vocat
hunc ciuem Lugdunensem, qui principium huic secte
dedit.*

De origine autem horum hæreticorum multi scri-
pserunt, nemo tamen distinctius quam frater qui-
dam fronetus, qui eorum temporibus floruisse vide-
tur: is enim in summa, parte 5. cap. secundo, (quod
fragmentum extat in peruetusto illo codice membra-
naceo manuscripto bibliothecæ Vaticanæ. fol. 72.
column. 1.) de hoc ita scribit: Ortus illius secte, quæ
Valdensium prima initia & causa.

S 4 dicitur

Quotempore
fuerint exor-
ti Valdenses,

in modis

Valdensium
prima initia
& causa.

dicitur Poure de Lyod, siue Pauperes de Lugduno, sicut a diuersis audiui, & a quibusdam ipsarum qui videbantur ad fidem reuersi dum eorum interese examinationibus, sic se ferretur habuisse apud Lugdunum fuerunt quidam simplices laici, qui quodam spiritu inflammati, & supra ceteros de se praesumens, iactabant se omnino vel leuiter secundum Euangelicam doctrinam, & illam ad litteram perfecte seruare: postulantem autem a domino Papa Innocentio III. hanc viuendi formam, auctoritate sua sibi & suis sequacibus confirmari, adhuc recognoscentes primatum apud ipsum residere Apostolice potestatis: postea ceperunt ex se, vt plenius se Christi discipulos, & Apostolorum successores ostenderent, etiam sibi officium praedicationis iactanter assumere, dicentes Christum praecipisse discipulis suis Euangelium praedicare, & quia sensu proprio verba Euangelij interpretari praesumpserunt, videntur nullos alios Euangelium iuxta litteram seruare: quod se facere velle iactauerunt, se solos Christi veros imitatores esse dixerunt, cumque Ecclesia videret eos officium praedicationis vsurpare, quod eis commissum non fuerat, cum essent idiotae & laici, prohibuit vt debuit, & nolentes obedire, communicauit. Illi autem contempserunt in hoc clauis Ecclesiae, dicentes, clericos hoc facere per inuidiam, quia viderent eos meliores esse, & melius docere, & maiorem ex hoc populi fauorem habere, cum pro bono & perfecto opere nullus debeat, aut possit excommunicari, quale est docere fidem & doctrinam Christi, & quod nullus debeat huiusmodi tantum bonum prohibenti quatenus obedire, & illam excommunicationem reputabant sibi aeternam benedictionem, gloriam se a Apostolorum successores, quod sicut illi, per doctrinam Euangelij a scribis & Phariseis, extra synagogas eieci, maledictioni eorum & percussioni subiacebant, ita & ipsi a clericis similia patrentur, sic superba praesumptio palliata sanctitatis, & a sanctitate singularitatis, cacitatem induxit haereticae prauitatis: cum Euangelica perfectio magis doceat humiliter obedire Doctoribus & rectoribus Ecclesiae, quam per amorem singularitatis, se scindere a catholica vnitate. *habet unus ille.*

Ex his tota haec quaestio valde illustratur. item docemur paulo recentiores esse Valdenses, cum Iuonetus hic, cui magna fides habenda est cum non longe ab illis temporibus vixerit, dicat eos exortes temporibus Innocentii III. nempe circa annos Domini MCC. a quo tempore non valde discedit Lutzemburgus, qui in Catalogo haeticorum, verbo, pauperes de Lugduno, scribit eorum, haesim incepisse anno Domini MCCXVIII. & plane non leui coniectura ducor ad credendum hanc opinionem vera esse: quoniam in Epistolario regesto inpresso Innocentij III. lib. 2. fol. 409. Epistola extat, cuius initium est. Et est, qua committit quibusdam Abbatibus, vt animaduertant in eos, qui officium praedicationis temere vsurpant, quam habes in bullario litterarum Apostolicarum pro offi. sanctissime Inquisitionis, in principio.

A Vocantur vltius Inzabbatati, quia in eorum secta magis Perfecti in zabata eorum seu sotulari, &c.] *Variarum appellationum causas tradit autor: & inter eos qui dicuntur Perfecti abunde docui supra in hac 2. parte super Concilio Tarraconensi vers. Perfecti vero haeretici.*

Inzabbatati dicti sunt a zabata, quod est pedis indumentum ex corio confectum, hoc Itali, scarpa, Hispani, zapato, vacant.

Signum speciale distinctum ad modum scuti publice deferebant.] *alibi legitur, signum singulare, mihi reponendum videtur, signum circulare, propter illa uerba: ad modum scuti, sed omnes fere codices his, speciale, habent,*

Errores autem & haeresis istorum Valdensium isti sunt.] *Errores Valdensium recenset & cosumat Guido Carnelita in summa de haesibus: tit. de haesibus. Valdensium, nonnullos etiam comemorat sanctus Antonius in summa par. 4. tit. xi. c. 7. §. 2. & Bernardus Lutzemburgus in Catalogo haeticorum verbo: pauperes de Lugduno, M. Prateolus lib. 17. cap. 17. de sectis haeticorum, & Aeneas Silvius de origine Boemorum, c. 37. Eymericus hic xx. tantum eorum errores comemorat: sed frater Iuonetus in summa illa sepe citata, p. 5. ca. 2. plusquam xxx. illorum haereses assert. eorum habitus pulchre describit Eymericus p. 3. n. 112. tit. de signis, per quos Valdenses cognoscuntur,*

Propter huiusmodi errores & haereses, &c. processu temporis dominus Gregorius Papa Nonus, &c. condemnauit in ca. excommunicamus, 2. de haeret.] *Ex his verbis credo inductum esse medium in principio huius quaestionis, cum dicat hic Eymericus, Gregorium Nonum eos condemnasse; sed considerari oportuit illa verba, processu temporis quae indicant apertissime autorem non sensisse eos tempore Gregorij Noni exortes. Facta est autem haec excommunicatio per Gregorium IX. anno Domini MCCXXXVI. per bullam incipien. Excommunicamus, quam habes in bullario litterarum. Apostol. pro officio sanctae Inquisitionis: sed ante Gregorium, alij Romani Pontifices, eos anathemate percusserunt, ex praedictis.*

Quoniam vero, vt docet Eymericus initio huius quaestionis, Valdenses metu poenarum propter vsurpationem sedibus in varias prouincias se contulerunt, etiam ad Hispaniam profecti sunt, et in regnis regis Aragonum conati sunt latere, & suas haereses paulatim docere. Caterum Alfonso Rex Aragonum pius catholicus, maiores suos imitatus, qui nunquam in eius Regnis haereses viuere passim sunt sed debitam Romanae Ecclesiae obedientiam, & fidelitatem praestiterunt, sedictis cauit, vt Valdenses & ceteri eiuslibet sectae haeretici de regnis suis exularent. Id editum ex Bibliotheca Illustrissimi Iulij Antonij Sessorij Cardinalis sanctae & Seuerinae unius ex Inquisitionibus generalibus in tota Republica Christiana, & nobis singulari benignitate exhibuit, eodem libentius proponendum curari, quia gratum futurum lektoribus notitiam antiquitatis vestris eximo, & vt intelligatur Principum cura in exterminandis haeticis habet autem ita.

EDICTVM REGIS
Ildefonsi contra hereticos Val-
denses, vt exeant de re-
gno suo.

Ildefonsus Dei gratia Rex Aragonum,
 Comes Barchinone, Marchio Pro-
 uincie, vniuersis Archiepiscopis, E-
 piscopis, & ceteris Ecclesiarum Dei Pre-
 latis, Comitibus, Vicecomitibus, Militi-
 bus, & vniuersis populis in regno & in
 potestate sua constitutis, Salutem, &
 integram Christiane religionis obseruan-
 tiam.

Quoniam Deus populo suo nos prae-
 se voluit, dignum est & iustum, vt de salua-
 tione & defensione eiusdem populi conti-
 nuam pro viribus nostris geramus sollicitu-
 dinem. Quapropter praecedentium nostrorum
 imitatores, & iure canonibus obtemperan-
 tes, qui haereticos a conspectu Dei, & catho-
 licorum omnium abiecerunt, vbiq; daem-
 nos, atque persequendos censuerunt, Val-
 deses videlicet, siue Inzabbataros, qui alio
 nomine se vocant Pauperes de Lugduno,
 & omnes alios haereticos, quorum non est
 numerus, a sancta Ecclesia anathematiza-
 tos, ab omni regno nostro & potestatiuo,
 tanquam inimicos crucis Christi, Christia-
 naeque religionis violatores, & nostros &
 regni publicos hostes, exire ac fugere pra-
 cepimus. Si quis igitur ab hac die, & de-
 inceps praedictos Valdenses & zapatos
 aliosve haereticos cuiuscunque fuerint pro-
 fessionis, in dominibus suis recipere, vel ho-
 rum funestam praedicationem aliquo loco
 audire, vel his cibum, vel aliud aliquod be-
 neficium largiri praesumpserit, indignationem
 omnipotentis Dei, & nostram se no-
 uerit incurrisse, bonisque suis absque appel-
 lationis remedio confiscandis, se tanquam
 reum criminis laesae maiestatis puniendum.
 Et hoc nostrum edictum, & perpetuam con-
 stitutionem per omnes ciuitates, castella
 & villas regni nostri & dominationis, ac per
 omnes terras potestatis nostrae Dominicis
 diebus recitari ab Episcopis, ceterisque Ec-
 clesiarum rectoribus, atque a Vicarijs, Ba-
 luis, Iustitijs, Merinis, & Zenalmedinis,
 omnibusque populis, obseruari & praedi-

A etiam penam transgressoribus inferendam
 mandamus. Notandum etiam, quia si qua
 persona nobilis, aut ignobilis aliquos sa-
 pe dictorum nefandorum, quibus iam per
 triduum edictum nostrum innotescere co-
 siterit, alicubi regionum nostrarum inue-
 nerit, non prorsus, aut cito tamen exeun-
 tes, sed potius contumaciter commoran-
 tes, aut deambulantes omne malum, dede-
 cus, & grauamen, quod his, praeter solum-
 modo laesionem mortis, aut membrorum
 detractionem intulerit, gratum & acce-
 ptum erit in oculis nostris, & nullam in pe-
 nam pertimescat, quaequomodo incur-
 rere, sed potius gratiam nostram se noue-
 rit promereri. Damus autem nefandis illi in-
 ducias (quamuis quodammodo propter
 debitum, & contra rationem fieri videatur)
 usque in Crastinum Sanctorum omnium,
 quo vel egressi fuerint de terra nostra, vel
 egredi incaperint, deinde spoliandis, ce-
 dendis, ac fustigandis, & turpiter, & male
 tractandis.

C *Signum † Ildefonsi Regis Aragonum
 Comitis Barchnonis, Marchionis Pro-
 uincie. Signum † Petri regis Aragonum,
 & Comitis Barchinonis in originalis hu-
 ius chartae, & signum Domini Regimun-
 di Archiepiscopi Tarraconensis, & Do-
 mini G. Episcopi Tiraasonensis, & Do-
 mini R. Episcopi Iaccensis, & fuit facta
 charta illa apud Illerdam a Gulielmo de
 Bassia regio notario, Anno Domini
 MCXCIIII Fuit collationata cum origina-
 li. Ita est Martinus de Scribas notarius.*

QVAESTIO XV.

De haesibus Begardorum, &
 Beguinorum.

S Y M M A R I V M.

- E** 1 Petrus Joanes heresiarcha caput Begardorum.
 2 Michael de Casena sectator Petri Joannis.
 3 Begardorum & Beguinorum errores.
 4 Haeretici pro martyribus habiti a suis.
 5 Beguinorum maledicta contra Rom. Pontifice.
 6 Litterae Joannis Papae xxii. in quibus damnatur
 eorum doctrina.

Vintadecima quaestio est: Haereses & er-
 rores Begardorum, Beguinorum, Fra-
 ticellorum, vel Fratrum de penitentia
 de